

LANDSBYEN facebook®

Facebook kan analyseres som og sammenlignes med en form for landsbyfællesskab. Både på godt og ondt. Gennem Facebook skabes, opretholdes og konstitueres en form for tæt medmenneskelig omsorg. Og via Facebook skabes og spredes sladder også i en grad, så det kan være ødelæggende for netop disse relationer. Men det er i kombinationen af Facebook og offline landsbyen, at Facebooks største betydning ligger (Red.).

af DANIEL MILLER

Mange antropologer vælger faget på grund af en romantisk forestilling om slægtskab, fællesskab eller landsbylivet. De forestiller sig tilsyneladende en slags tabt paradys, der kun har overlevet i de enklaver, som antropologer studerer. De bruger først og fremmest denne romantiserede andethed til at slå os oven i hovedet med. Som modsætning tillægges vores samfund alle mulige fejl og mangler.

En af grundene til, at jeg udfører undersøgelser så forskellige steder som London, Manila, landsbyer i Indien og i Trinidad er for at udfordre sådan nogle antagelser. Vi lever alle på lige fod i nutiden. Folk fra stammer eller landsbyer, som studeres af antro-

pologer, er ikke nogen evolutionær rest af vores egen fortid. Det virker nærmest som kætteri at ville bruge antropologien til at understrege, hvor meget vi kan udrette i den moderne verden, vi lever i, i stedet for at begræde eller fortryde udviklingen. Alligevel er det mit ønske og intention.

Alana bor i Santa Ana, en ret lille landsby af den slags, der kun er få tilbage af i Trinidad. Der er omkring 25 huse på en bjergkam, der løber ud fra bjergene. Med kun to undtagelser er husene beboet af efterkommere til de samme tre eller fire kernefamilier. Så i dag er nærmest alle i familie med hinanden. Og når der er betydelige begivenheder, såsom bryllupper, ignorerer man de resterende

des mangel på slægtskab. I alle henseender er landsbyen som en familie i stor målestok. Alt i alt er det lige sådan et sted, som man forestiller sig, det romantiske landsbyfællesskab omtrent ser ud. Og Santa Ana rummer da også følelsen af fælles identitet, solidaritet og reciprocitet.

Det betyder ikke, at alt i landsbyen ånder fred og fordragelighed. Alanas familie har en konflikt med deres naboer, som har stået på i årevis. Hvis vi om aftenen står i landsbyen og sludrer, går der ikke lang tid, før der hviskes om, hvem der har været i seng med hvem, selvom de sandelig ikke burde have været det. Dette er virkelig en landsby.

I landsbysamfundet, med alle

En tredjedel af Trinidads befolkninger er hinduer - deres huse kan genkendes på flagene.

dets problemer og potentielle klastrofobier, trives Alana rent faktisk.

Hun var flittig i skolen, er naturligt begavet og opnåede topkarakterer, som gav hende adgang til University of Trinidad and Tobago. Hun blomstrer, har klaret sig godt på sin grunduddannelse og er nu optaget på en master-uddannelse i erhvervspsykologi.

Facebook

Alana var modstræbende over for Facebook i starten. Men pres fra hendes yngre fætre og kusiner fik hende til at give efter, og nu elsker hun det. I dag er hendes

brug af Facebook en naturlig del af de sociale omstændigheder i hendes hverdag. Det fungerer utrolig godt i forhold til hendes uddannelse og dens krav til kollektivt arbejde. Facebook har faktisk vist sig at være central for uddannelsen, hvor undervisningen bygger på socialpsykologi og familierapi. Typisk afhænger en del af karaktergivningen af gruppearbejde. Alanas lærer havde planlagt en opgave som en gruppeblog, men Alana og hendes kammerater syntes, det gik lettere, når opgaverne blev integreret mellem studierne og de sociale netværk. De foreslog at lave deres gruppearbejde gennem Facebook, og læreren indvilligede.

Det passer ligeledes fint ind i

Alanas eget netværk. Hun har omkring 200 Facebook-venner, hvoraf omkring 40 er slægtninge. Hun har mindre end 10 venner uden for Trinidad. Hovedparten af hendes netværk er fra universitetet og især hendes klasse. Hun logger på om morgenen, før hun går til undervisning, og bruger en stor del af sin frokosttid på Facebook på de computere, som findes på universitetet. Men det sande engagement kommer senere. De fleste aftener går hun i seng omkring klokken 20. Og så, når resten af familien sover, står hun op. Tiden fra midnat til klokken tre udgør hendes kerne-Facebook-tid og -liv.

Det er den stille periode, hvor hun kan koncentrere sig mest om

sine studier uden forstyrrelser fra familien, og næsten hele hendes klasse har overtaget den samme døgnrytme. De er blevet Facebook-gruppen, der tilbringer natten i flok som høns på deres pind.

Jo sjovere og mere socialt det er at lære, jo mere lærer hver enkelt studerende rent faktisk. Alanas gruppe har opdaget det af sig selv og uden pædagogisk til-

uddybning. Det giver gruppen en form for bekræftende samvær.

Selvfølgelig kan det også være distraherende, og Alana regner med, at kun 20 procent af samtalen udelukkende er diskussioner om lektierne. Først og fremmest er det et åbent sæt af møder, men ikke kun. Der er ingen, som siger, at du ikke må diskutere emner privat gennem Facebooks in-

en snes yngre fætre og kusiner, som har brug for hende for at kunne avancere i spillet, og hun finder da også spillet ret afslappende. Hun indrømmer, at det kan løbe op i omkring to timer om dagen. Men resultatet er et blomstrende forhold til hendes fætre og kusiner, som er effektivt i forhold til at udvikle deres familiefællesskab. Netværket sameksi-

Farmville, Copyright Facebook og Zynga.

skyndelse. Alle er frigjort fra vildfarelsen om, at læring handler om konkurrence. I stedet hjælper de hinanden. Hvis du er på Facebook sammen, så bliver lektielæsning og socialt samvær forenet. Midt i chat om kærestes, spørger du om definitionen på en vending, som du pludselig kommer i tanker om, at du ikke forstod under undervisningen. Omvendt, som en fyr tålmodigt forklarer, så begynder du at indse ting, du ikke tidligere har erkendt. Ved slutningen af forklaringen finder du en grund til at bede personen ved siden af dig om

terne Instant Message-funktion eller besked-service, hvis emnerne kræver diskretion. Hvis du ender med at have en privat chat gennem Facebook med dine tre bedste venner nærmest hver nat, som Alana gør, så er det ikke nødvendigvis kun for at være mere diskret. Det er også en bekræftelse af, at de er dine bedste venner.

På Facebook kan man have forskellige netværk, der stort set ignorerer hinanden. Alana ville sikkert ikke have været interesseret i spillet FarmVille, hvis hun selv kunne bestemme. Men hun har

sterer uden ret mange overlap med klassenetværket. Alana bruger delvist sin skæve døgnrytme til at opretholde separationen. FarmVille med Alanas fætre og kusiner finder sted mellem klokken seks og otte. Udvekslingerne med hendes klasse sker, mens familiemedlemmerne sover.

At dele er også en måde at drage fordel af netværkene. Nogle, men ikke alle i klassen, er 'venner' med den slags mennesker, som alle gerne vil kende på en eller anden måde, men som man ikke har nogen forudsætning for

at kende. En pige er i familie med den kendte soca-musiker (blandt af soul og calypso, red.) Bunji Garlin. En anden gik i skole med en kendt Rasta-sanger. Og en tredje er 'venner' med en fyr, som ikke bare er medlem af cricket-landsholdet, men som også er ret lækker. Det meste af de 80 procent kommunikation, som ikke er lektielæsning, kan beskrives som en slags sladder. Så de bidder af nyheder og nærheden med de semikendte tilfører tilsyneladende gær til den dejagtige rygtedannelse, der bager om natten. På den anden side har research aldrig udelukkende været gemt bag akademiske grænser. En studerende kan klare sig godt, fordi vedkommende kender de seneste ugebladsartikler eller de nyeste internetdebatter om det emne, han er til eksamen i. Den person, der kender til moden og de sejeste steder, kan være den studerende, der klarer sig bedst. Det er alt sammen research – at vide, hvordan man finder frem til tingene først. Måske har det ikke noget umiddelbart formål, men på dette tidspunkt i uddannelsen kan det være svært at skelne mellem nysgerrighed og meningsfyldt forskning.

Sladderer

Den anden side af sladderer, især i Trinidad, er skandalerne i forbindelse med drugilder. Marginalt i Alanas vennegruppe findes en fotograf, som tager billeder af folk, der laver scener i det offentlige rum, såsom et par, der skændes på en natklub. Det virkede ok, da han kunne dokumentere, at en politimand overfusede en bilist, men hvad med et helt almindeligt par, der efter

et par genstande uforvarende kommer til at bringe et privat skænderi ud i det åbne rum? Selv tanken om at lægge det ud på Facebook eller Youtube var et problem, og så for nyligt tog fotografen et billede af en af Alanas klassekammerater, som dansede med en fyr, selv om alle ved, at hun er forlovet med en anden. Det er ikke, fordi alle i Trinidad tror, at en forlovet kvinde aldrig vil danse med en anden. Men i det øjeblik, det kom ud på Facebook, var det dømt til at give problemer i deres forhold og spredes gennem den mere insinuerende form for sladder. Der er også mange tilfælde af kvinder, der er ondskabsfulde over for hinanden, som det for nyligt skete for en pige, der ikke var så tilbageholdende med opdateringerne på sin Facebook-profil, fordi hendes kæreste ikke er på Facebook. Så var der en anden pige, der skrev kommentarer a la 'Jeg troede allerede, du havde en kæreste'. Det førte til, at hun blev fjernet som Facebook-ven. Trinidad er en ø, hvor der er en tendens til at forvente, at kvinder generelt vil opretholde et vist niveau af fortørmelse og konkurrence, når det gælder mænd. Det hænger sammen med myten om, at der er flere kvinder end mænd i landet.

Alana erkender til fulde, at Facebook også har en problematisk side. Som hun beskriver det: Du stoler måske på ti af dine venner, men de stoler på deres ti venner, og venners venner har ikke samme tillid og forpligtelse over for dig. Så inden du ved af det, bliver ting cirkuleret rundt, som ikke skulle have været det. Det er som regel hverken så

slæmt eller så almindeligt i hendes aldersgruppe, selvom hun ofte finder sig selv 'tagged' på andres fotos, som de har uploaded. Ret tit har hun hurtigt fjernet tag'en. Hun har trods alt det meste af sin familie blandt sine Facebook-venner. Men der, hvor hun virkelig føler, at Facebook skaber ødelæggelse, er blandt teenagere. Dels fordi de ikke har lært den selvdisciplin, som denne teknologi kræver, og derudover er der også teenagere, der leger med risikoen såsom piger, der konkurrerer i at se sexede ud. Det er også i denne alder, at piger pludselig kan være nogle rigtige strigler mod hinanden, især når din bedste veninde, som har fortalt dig alle sine hemmeligheder, pludselig er din værste fjende.

Fællesskabet

Det er særligt interessant for denne undersøgelse at tale med Alana om dette. For hvem kan give en bedre forståelse af, hvad det betyder at kalde Facebook en landsby, end én, som rent faktisk bor i en landsby med dens tæt knyttede relationer? Når man lytter til Alanas beskrivelser om brugen af Facebook om natten, så er der ingen vej uden om konklusionen om, at Facebook skaber, opretholder og konstituerer en eller anden form for landsbyfællesskab, hvad vi så end mener med det. Og gennem dette liv over internettet opstår nogle af de værdier, som gør landsbyen så speciel. På den ene side er der en dybere viden og erfaring om ens medmennesker, som avler omsorg, venskab og reciprocitet, kort sagt en etisk følsomhed. Og på den anden side er der invaderingen, og ødelæggelsen af privat-

livet i en sådan grad, at alle ved, hvad alle laver. Der er hastigheden, som sladder suser gennem netværket med, inden det afsløres fjemt fra dens kilde. Der er skænderier og mistanker og de faktiske brud af ellers levedygtige relationer. Det minder om det stik modsatte af landsbyens etik. Det er det, der trækker folk væk fra hinanden og ind i mistænksomhed og hævn i stedet for at forene dem i fælles omsorg.

Hvis vi skal forstå disse modsætninger, er vi nødt til at gå endnu dybere ned i forståelsen af Facebook som en form for 'fællesskab'. Problemet er, at ordet (community, red.) bruges i flæng af akademikere og andre, hvoraf de færreste har prøvet at bo i et reelt landsbyfællesskab. Så formålet med denne undersøgelse er at udforske den dobbelte tilværelse, som mennesker som Alana, der er i stand til at sammenligne de to, fører i det virtuelle landsbyfællesskab Facebook og i resten af deres liv. Det er derfor, min samtale med hende ikke handler om Facebook, men om hendes liv generelt. Hvordan var det at vokse op og blive ved med at bo i Santa Ana? Hun er universitetsstuderende og er vant til at tænke abstrakt om sådanne sammenligninger og begreber. Hvordan definerer hun landsbyfællesskabet, og hvad er dets konsekvenser? Hendes svar er klare og utvetydige. Alt, hvad jeg har skrevet om Facebook, virker sandt og kendetegnende for hende. Ja, Facebook skaber bånd, som overskrider dem, du normalt ville udvikle til dine klassekammerater. Ja, Facebook har en tilbøjelighed til at fremhæve druk og skandaler. Hun har fortalt mig anekdoter, der understøtter dette.

Men i begge disse henseender er Facebook ikke kun en negativ substitut for virkeligheden.

Lige meget hvor meget man bebrejder Facebook for ondskabsfuld og usand sladder, føler Alana ikke, at det kommer i nærheden af mængden af sladder i en lille landsby som Santa Ana. Hun fortæller, at folk blot observerer, hvordan nabobørene vokser op, eller at de kritiserer landsbyens unge. De tager sig ikke tid til at lære dem at kende – de sidder bare og taler om, hvorvidt et barn er omsorgssvigtet, eller at en ung person har problemer med stoffer. For Alana er Facebook en meget sikrere version af landsbyfællesskabet – meget mindre ondskabsfuld og lastefuld end den virkelige landsby.

Men det virker også den anden vej. Folk forsamles online og hjælper hinanden med lektierne. Men det repræsenterer ikke samme troskab, som folk i en landsby viser over for hinanden. Santa Ana er et sted, hvor du kan bruge hele dagen på at lave mad for en nabo, der skal holde en fest. I en landsby som denne, uanset interne konflikter, er der stadig et fundament for dyb og vedblivende solidaritet, hvis der er en trussel udefra. Når nogen er syg eller i krise, ved du instinktivt, hvad det betyder at være del af et fællesskab, hvilke de forpligtelser, det giver dig, og hvilket greb, det har i dig.

Alana bemærker, at folk fra Santa Ana, som plejer at hænge ud sammen, nu gør det via Facebook. Fætrene og kusinerne hænger stadig ud sammen ved Alanas bedstemors hus, selvom de ret ofte sidder og taler om FarmVille og derefter skynder sig hjem for

at spille. Men da FarmVille handler om at hjælpe hinanden med at komme videre og om venlig konkurrence, er der ingen risiko for, at de derved bliver mere individualistiske eller mister fællesskabsfølelsen, selv om de fysisk mødes lidt sjældnere. I hvert fald erstatter Facebook først og fremmest fjernsynet – ikke det fysiske samvær. Alana ser næsten ikke tv mere. Tv'et var ofte noget socialt, men det havde meget mindre af den intense socialitet, som er integreret i Facebook. Facebook afspejler relationerne fra landsbyen.

Sammenligningen

Alana foretager en dybsindig refleksion om Facebook som en landsby: At det kun kan vurderes i relation til offline landsbyen. Hun opfatter sin egen situation, som bosiddende i Santa Ana, som en undtagelse i Trinidad, fordi hun altid har boet i dette fællesskab. For hendes vedkommende går noget af den tid, hun bruger online, fra den almindelige socialisering "på den måde, at jeg sidder ved computeren i stedet for at gå ud på gaden eller til stranden eller noget i den stil". Hun sammenligner sine egne erfaringer med en ven, der bor i en mere typisk landsby ved Tunapuna: "Det er mere som en lille by, og du ser ikke rigtig folk besøge hinanden. Men hun holder kontakt via Facebook". Når du bor er sted som Santa Ana, er landsbysamfundet utroligt intenst, og hendes brug af Facebook, uanset hvor socialt det er, er en måde at give sig selv en pause fra denne intensitet. Hvis folk i Santa Ana hænger mindre ud sammen, end de plejede, og i stedet vender sig mod Facebook som en mildere version af landsbyen, så er det

for at opnå en slags distance, fordi livet i sådan et tæt sammenvævet fællesskab simpelthen kan blive for intenst og invaderende.

For nyligt fortalte en af mine venner, der havde boet en periode i London, at hun syntes, det var ubærligt at komme tilbage til Trinidad, fordi der ikke var noget privatliv. Der var ikke nogen måde at undgå, at hele samfundet kendte til, hvad hun lavede, og hun var ikke en gang på Facebook. Som kontrast er der for Alanas ven ved Tunapuna simpelthen ikke nok landsbyfællesskab. Hun er frustreret over, hvor lidt hun interagerer med de mennesker, der bor omkring hende. Så hendes erfaring med Facebook er den modsatte. Det hjælper hende til at skabe lidt mere social intensitet i en situation, hvor folk har utilstrækkelig direkte kommunikation og kontakt med hinanden. Facebook er ikke en ret. Det er mere en ingrediens, som får de andre smagsstoffer til at balancere. På skift knytter det sig sammen med andre ingredienser i den ret, som udgør en persons sociale medium. For eksempel vil et nyt kærestepar krydre Facebook med mere personlige tekstbeskeder.

Når Alana taler om studiegruppens tid sammen mellem midnat og klokken tre, beskriver hun det som liming – at hænge ud. Liming er ikke det samme som et landsbyfællesskab, men uden liming ville Trinidad ikke være det samme samfund. For det meste har liming mistet noget af den oprindelige spontanitet, som den stod for tidligere – at du aldrig vidste, hvor du ville ende, eller med hvem. Alligevel giver liming stadig noget af den gåsehud, der følger med idealet. Det er det, der giver liming

sin karakter. En afslappethed, en usikkerhed og sjovere end sociale arrangementer i London med planer og indbudte personer. Alanas Facebook-lime har noget af den samme spontanitet og blanding af forskellige elementer.

Så for Alana giver det ikke mening at spørge, om Facebook er et landsbyfællesskab. Hun lægger snarere vægt på den måde, Facebook bruges til at balancere i offline-samfundet. Alana bekræfter også, at Facebook deler mange karaktertræk med landsbyen, og det gør det ret ekstraordinært. Facebook udgør et vendepunkt for den tilbagegang, der har været for landsbyfællesskaber det seneste århundrede eller to. Vi kan forvente alle de samme modsætninger i Facebook, som der er i det landsbyfællesskab, Alana lever i. Du kan ikke få støtte uden klaustrrofobi. Du kan ikke få venskab uden risiko for eksplosive skændelser. Enten er alting mere socialt intenst, eller også er intet af det. Alana er eksperten her. Hun har autoriteten til at udtale sig om, hvad et landsbyfællesskab er, i hvert fald for hende. Hun har ikke svært ved at se og udtrykke disse modsætninger og derved forstå, hvorfor det vigtigste ved Facebook er, at det giver en måde at komplementere offline-versionen af landsbyfællesskabet og gør det muligt at leve med modsætningerne. ■

Artiklen er oversat fra engelsk af Martine Lind Krebs.

Forslag til yderligere læsning:

Daniel Miller og Don Slater 2000. *The Internet: An Ethnographic Approach*. Oxford: Berg.

Daniel Miller 2011. *Tales from Facebook*. Polity Press

DANIEL MILLER ER PROFESSOR I MATERIAL CULTURE VED UNIVERSITY COLLEGE LONDON OG HAR PUBLICERET BREDT OM FORBRUG, INTERNETTET OG MENNESKERS FORHOLD TIL TING. DENNE ARTIKEL ER EN OMSKRIVNING OG OVERSETTELSE AF ET KAPITEL I BOGEN *TALES FROM FACEBOOK*, SOM NETOP ER UDKOMMET HOS POLITY PRESS.